

Timor Wschodni (Demokratyczna Republika Timoru Wschodniego) Stosunki gospodarcze Polski z Timorem Wschodnim

1. Informacje ogólne

Powierzchnia:	15 007 km ²
Ludność:	ok. 1,43 mln (2025)
Podział administracyjny:	państwo wyspiarskie położone w Azji Południowo-Wschodniej – na wyspie Timor w Archipelagu Malajskim, 13 dystryktów
Religia:	Katolicyzm (86,1%) - protestantyzm (5,7%), katolicyzm (3%), hinduizm (1,8%), buddyzm (1,0%) inne (2,4%).
Stolica:	Dili
Ustrój:	Republika
Waluta:	Dolar USD
Głowa państwa:	Prezydent Jose Ramos-Horta od 20 maja 2022
Ambasador Timoru Wschodniego w Polsce:	Brak, podlega kompetencji Ambasady Timoru Wschodniego w Belgii: H.E. Mr Jorge Trindade Neves de Camões
Ambasador RP w Timorze Wschodnim:	Brak, podlega kompetencji Ambasady RP w Indonezji: Pani Barbara Szymanowska

1. Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024	2025
PKB całkowity (w mld USD)	2,16	3,63	3,21	2,08	2,02	2,13
PKB (na 1 mieszkańca w tys. międzynarodowych dolarach) PPP	6,19	6,88	5,76	4,83	4,81	5,02
PKB (wzrost w %)	-8,5	3	4	4	2,4	3,9
Inflacja (w %)	0,5	3,8	7	8,4	2,1	0,9
Bezrobocie (w %)	7,1	6,6	5,5	5,3	5,2	b.d.
Eksport towarów (w mln USD)	250	458	472	163	91	114
Import towarów (w mln USD)	497	542	933	910	1062	1095
Saldo (w mln USD)	-247	-84	-462	-746	-971	-981

Źródło: Międzynarodowy Fundusz Walutowy, www.trademap.org

2. Podstawowe informacje, sytuacja gospodarcza.

Timor Wschodni, formalnie Demokratyczna Republika Timoru Wschodniego, uzyskał niepodległość 20 maja 2002 roku. Państwo na wyspie Timor w Archipelagu Malajskim. Do 1975 roku była to kolonia portugalska pod nazwą Timor Portugalski. W latach 1976-1999 zajęty przez Indonezję. Z kolei w latach 1999- 2002 pod administracją ONZ. Pierwszy suwerenny kraj w XXI wieku. Zgodnie z konstytucją z 2002 Timor Wschodni jest republiką, z prezydentem (jako głową państwa, wybieranym w wyborach powszechnych na 5-letnią kadencję. Władzę ustawodawczą sprawuje 1-izbowy Parlament Narodowy z wyborów powszechnych (od 52 do 65 deputowanych, 5-letnia kadencja), a władzę wykonawczą — rząd z premierem (**Pan Kay Rala Xanana Gusmao od 01.07.2023**) na czele, władza sądownicza należy do niezawisłych sądów (z Sądem Najwyższym).

Od 27 września 2002 członek ONZ. 30 sierpnia 2024 r. został przyjęty do WTO jako 166 kraj członkowski. **26 października 2025 r. Timor Wschodni został przyjęty do ASEAN, stając się 11 krajem członkowskim**

Terytorium państwa obejmuje głównie wschodnią część wyspy Timor a także położoną bardziej na zachód ekslawę Oecusse o powierzchni 814 km² oraz dwie niewielkie wyspy Atauro i Jaco. Całkowita lądowa powierzchnia kraju wynosi 15 007 km².

Podstawą gospodarki jest rolnictwo: 32,2% PKB a przemysł 12,8%. Według szacunków 42% mieszkańców żyje poniżej granicy ubóstwa. Podstawowymi roślinami żywieniowymi są ryż, kukurydza i maniok; ponadto uprawia się ziemniaki, bataty, soję i owoce (mango, banany); najważniejszymi uprawami towarowymi są kawa i wanilia oraz tytoń i palma kokosowa. Duże znaczenie ma pozyskanie drewna sandałowego (odmiana biała i żółta) oraz hebanowego; rybołówstwo i połów perłopławów; wydobywanie marmurów. Pod dnem morskim u wybrzeży Timoru Wschodniego rozpoznano złoża ropy naftowej. Istnieje drobny przemysł, głównie spożywczy (w tym przetwórstwo kawy i łuszczenie ryżu), bawełniany i chemiczny (środki czystości); rzemiosło, m.in. tkactwo, garncarstwo, koszykarstwo i wyroby z drewna sandałowego. Turystyka ograniczona głównie z powodu braku infrastruktury i niepewnej sytuacji politycznej.

W 2025 r. eksport opierał się na: paliwach mineralnych (HS 27), 59% całości eksportu i kawie, herbacie i przyprawach stanowiących 29% eksportu. W imporcie przeważały pojazdy lądowe inne niż tabor kolejowy (HS87) 12%, paliwa mineralne (HS27) 11,8%.

Do najważniejszych partnerów handlowych Timoru w 2023 w imporcie zaliczyć trzeba: Indonezję (33% całości, 300 mln USD), Chiny (14%, 128 mln USD) i Singapur (10%, 94 mln EUR) a w eksporcie Chiny (47%, 76 mln USD), Singapur (19%, 31 mln USD) i Australię (17%, 28 mln USD). W 2025 roku w imporcie były to: Indonezja (286 mln EUR 35,5%), Chiny (113 mln EUR, 14%), Tajwan (73 mln EUR, 9%), natomiast w eksporcie: Indonezja (27 mln EUR, 30,2%), Chiny (23 mln EUR, 25,5%) i Japonia 12 mln EUR, 13,2%).

3. Ramy prawno-traktatowe UE – Timor Wschodni

Stosunki UE z Timorem Wschodnim były regulowane przez Konwencję z Lome (1975), która została zastąpiona przez Umowę z Kotonu (2000 r.) zawartą pierwotnie na 20 lat (Timor Wschodni przystąpił do niej w 2005 r.) 5 listopada 2023 r. zastąpiła ją **umowa z Samoa**.

Umowa z Samoa to ogólne ramy stosunków UE z państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku. Stanowi nowe ramy prawne stosunków UE z **79 państwami**, w tym 47 krajami **Afryki**, 16 krajami **Karaibów** i 15 krajami **Pacyfiku** oraz **Malediwami**. Ma zwiększyć zdolność UE i państw AKP do współpracy w obliczu

globalnych wyzwań. Ustanawia wspólne zasady i obejmuje następujących **sześć obszarów priorytetowych**:

- demokracja i prawa człowieka
- zrównoważony wzrost gospodarczy i rozwój
- zmiana klimatu
- rozwój społeczny
- pokój i bezpieczeństwo
- migracja i mobilność.

15 października 2020 r. Timor Wschodni notyfikował UE wolę przystąpienia do Interim Economic Partnership Agreement między UE a państwami Wysp Pacyfiku (Fidżi, Papua-Nowa Gwinea, Samoa, Wyspy Salomona). 27 marca 2023 r. UE i Timor Wschodni podpisały bilateralne porozumienie na temat otwarcia rynku usług i towarów, jako części porozumienia przystąpienia Timoru do WTO. Określało ono niższe cła i otwarcie rynku usług, jeśli kraj ten przystąpi do WTO, co stało się 30 sierpnia 2024 r.

3.1. Stosunki handlowe UE-Timor Wschodni

W sferze handlowej obecne stosunki UE z Timorem Wschodnim są rządzone przez Unijną inicjatywę "Everything But Arms", na podstawie której cały import (z wyłączeniem broni) z krajów LDC jest bezcłowy i nie podlega kwotom importowym. Mimo takich przywilejów Timor Wschodni ma ujemny bilans handlowy z UE. UE jest 8-ym partnerem handlowym Timoru. ATimor zajmuje 193 miejsce W 2025 r. import UE składał się z 95% z produktów rolnych, a eksport w 51% z produktów przemysłowych.

Handel EU- Timor Wschodni w mln EUR.

Rok	2022	2023	2024	2025
Eksport	20	12	31	13
Import	7	3	3	4
Obroty	27	15	34	17
Saldo	13	9	28	9

4. Stosunki gospodarcze Polska-Timor Wschodni.

Polska nie posiada żadnej bilateralnej umowy z Timorem Wschodnim.

5. Wymiana handlowa Polska – Timor Wschodni

Wymiana handlowa Polska-Timor Wschodni (tys. EUR)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026 (I-V)
Eksport	19	97	12	52	22	275
Import	45	77	63	612	370	389
Obroty	64	174	75	664	392	664
Saldo	-26	20	-51	-560	-348	-114

Źródło: GUS, Export Intelligence

Jak widać z przedstawionych danych wzajemne obroty są niewielkie, poddane też dużym zmianom w zależności od pojedynczych kontraktów. Warto jednak zauważyć, że wskaźnik intensywności handlu na poziomie 0,89, choć niższy od 1, to i tak jest wyższy niż dla obrotów Polski z innymi krajami ASEAN, jak np. Filipinami, Malezją, Indonezją, Kambodżą.

Do najważniejszych pozycji w eksporcie w 2024 roku (HS6) należały: przyczepy i naczepy, nieprzeznaczone do jazdy po szynach (z wył. do transportu towarów oraz kempingowych mieszkalnych lub turystycznych), o wartości 50 tys. EUR, które stanowiły prawie 94% całości eksportu oraz artykuły odzieżowe 5,53%. **W 2025 r.** dominowały narty wodne, deski surfingowe oraz inny sprzęt do sportów wodnych (z wył. desek windsurfingowych), które stanowiły ponad 52 % polskiego eksportu (wartość ok. 10 tys. EUR).

Z kolei w imporcie w 2024 dominowały: elektryczne części maszyn lub urządzeń, wartość 590 tys. EUR, prawie 97% całości importu Timoru oraz części do pomp do cieczy, wartość 10 tys. EUR, 2% importu. **Również w 2025 roku** elektryczne części maszyn lub urządzeń o wartości 370 tys. EUR stanowiły 99,66% importu.

Handel usługami Polska- Timor Wschodni (w tys. EUR)

Rok	2022	2023	2024
Eksport	b.d.	b.d.	b.d.
Import	b.d.	24	b.d.
Saldo	b.d.	b.d.	b.d.

Źródło: GUS

Jak widać handel usługami był niewielki, tak jak całość obrotów Timorem Wschodnim.

6.Współpraca inwestycyjno-kapitałowa

Dane NBP nie odnotowują żadnych inwestycji wzajemnych.

7. Przedstawicielstwa dyplomatyczne i ZBH

Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Timorze Wschodnim – brak, podlega kompetencji

Ambasady RP w Indonezji:

Ambasador: Beata Szymanowska,

Indonezja, Dżakarta, Jl. Rasuna Said Kav X Blok IV/3, 12950

Tel.: +62 21 2525948, Faks: +62 21 2525958 wew. 902

dzakarta.amb.sekretariat@msz.gov.pl

www.dzakarta.msz.gov.pl

Honorowy Konsulat Generalny

Rzeczypospolitej Polskiej w Dili

Kierownik: Zeenat Aluwihare

Stanowisko: Konsul Honorowy

Adres: Rua S. Jose, Delta 1, Comoro, 2828 Dili

Tel.: + 67 0 33 122 64, +62 812 3666 0202

Tel. dyż: +67 0 78294 765

Ambasada Demokratycznej Republiki Timoru Wschodniego w Rzeczypospolitej Polskiej – brak, podlega kompetencji Ambasady Timoru Wschodniego w Belgii:

Embassy of the Democratic Republic of Timor-Leste

Ambasador: H.E. Mr Jorge Trindade Neves de Camões Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary (07-03-2024)

Chancery: Square Eugene Plasky, 92-94 1030 Brussels, Belgium

Telephone: + 32 2 735 96 71 E-mail: tlembassy.brussels@skynet.be

Opracowano w Departamencie Handlu i Współpracy Międzynarodowej MRiT, sierpień 2026.